

BELLEIDSNOTA

Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid 2012-2016 gemeente Aalten

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Hoofdstuk 1. Definities, landelijke ontwikkelingen, lokale trends en kansen	4
1.1 Definities van vrijwilligerswerk en mantelzorg	4
1.2 Beleid Rijksoverheid	5
1.3 Ontwikkelingen en Trends	6
1.4 Mantelzorg	12
Hoofdstuk 2. Huidig gemeentelijk en landelijk beleid en ondersteuningsstructuren	13
2.1 Huidig gemeentelijk beleid vrijwilligers	13
2.2 Huidige lokale ondersteuning mantelzorgers	17
2.3 Landelijke promotie vrijwilligerswerk	20
2.4 Landelijke waardering mantelzorgers	20
Hoofdstuk 3. Lokaal onderzoek ondersteuningsbehoefte vrijwilligers- en mantelzorgorganisaties	21
3.1 Vrijwilligers, stand van zaken	22
3.2 De onderzoeksuitkomsten vrijwilligers	22
3.3 Mantelzorg, stand van zaken	26
3.4 De onderzoeksuitkomsten mantelzorgers	26
Hoofdstuk 4. Doelstellingen en activiteitenplan 2012 t/m 2016	28
4.1 Vrijwilligerswerk, doelstelling	28
4.2 Activiteiten vrijwilligers	29
4.3 Mantelzorg, doelstelling	34
4.4 Activiteiten mantelzorg	34
Bijlagen	
1. Onderzoeksrapport "Vrijwilligerswerk leeft' Overbelasting op de loer van Figulus Welzijn	
2. Uitkeringsoverzichten collectieve vrijwilligersverzekering Raetsheren van Orden	
3. Tevredenheidsonderzoek ondersteuning mantelzorgers Vrijwillige Intensieve Thuiszorg	

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Inleiding

Wist u dat Nederland ruim 5,5 miljoen vrijwilligers telt? Zij zijn vaak actief in de sport, de zorg, het onderwijs en in de welzijnssector. En wist u dat 80 procent van de zorg in Nederland wordt gegeven door een naaste van een zieke, hulpbehoevende oudere of gehandicapte? Vrijwilligers en mantelzorgers worden niet voor niets het cement van onze samenleving genoemd. Het is dus erg belangrijk dat er waardering en ondersteuning voor deze doelgroep is.

Aanleiding

De gemeente heeft met de komst van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) de wettelijke taak gekregen om vrijwilligerswerk en mantelzorgers te ondersteunen. Mantelzorg en vrijwilligerswerk, in het bijzonder in zorg en welzijn, zijn twee belangrijke pijlers waar de Wmo op rust. Mantelzorg en vrijwilligerswerk geven namelijk invulling aan de sociale omgeving die mensen nodig hebben om te kunnen blijven participeren in de samenleving. Mantelzorg staat voor een aantal waarden die het kabinet wil versterken in deze samenleving: medemenselijkheid, solidariteit met minder gezonde familieleden en buren, mensen die verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en voor hun omgeving. Ook vrijwilligers zijn onmisbaar in de civil society. De rol van vrijwilligers is nog belangrijker geworden als gevolg van de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning. In de Wmo wordt een appèl gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van burgers om zoveel mogelijk voor elkaar te zorgen. De Wmo gaat uit van zelfredzaamheid van inwoners. De burger zal, bij de aanpak van zijn of haar hulpvraag, eerst een beroep moeten doen op zijn of haar omgeving. Dit zal er toe leiden dat het beroep, en daarmee verband houdend de druk, op vrijwilligers en mantelzorgers zal toenemen. En dat het steeds moeilijker wordt om vrijwilligers en mantelzorgers te vinden of te behouden. Het kabinet verwacht dat, mede door de vergrijzing, de komende jaren in steeds grotere mate behoefte is aan vrijwilligers en mantelzorgers. De gemeente Aalten wil dan ook zuinig zijn op haar vrijwilligers en mantelzorgers. Er zullen daarom stimulerende en voorwaardenscheppende maatregelen getroffen moeten worden om meer burgers te stimuleren om vrijwilligerswerk te gaan doen en om de huidige vrijwilligers en mantelzorgers te behouden.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

In de gemeente Aalten is nog geen samenhangend beleid vastgesteld op het gebied van vrijwilligerswerk en mantelzorgers (ondersteuning). Het feit dat er eerder nog geen vrijwilligers- en mantelzorgbeleid is geformuleerd wil niet zeggen dat er in de afgelopen jaren in de gemeente

Aalten niet gewerkt is aan het vormgeven van de ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers.

1. Zo heeft het college in het laatste kwartaal van 2009 besloten om over te gaan tot het verzekeren van alle vrijwilligers binnen de gemeente Aalten via een collectieve vrijwilligersverzekering.
2. Worden mantelzorgers ondersteund door middel van het door de gemeente gesubsidieerde aanbod van de Vrijwillige Intensieve Thuiszorg Oost-Gelderland.
3. En hebben wij de makelaarsfunctie voor de maatschappelijke stage ingevuld en gepositioneerd bij Stichting Covoa.

Om de positie van vrijwilligers en mantelzorgers in de gemeente duidelijk neer te zetten en verder te versterken is aan de raad toegezegd dat er vorm en inhoud gegeven wordt aan het vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. Omdat het vrijwilligerswerk aansluit bij prestatieveld 4, het ondersteunen van vrijwilligerswerk en mantelzorg, is er voor gekozen om één gezamenlijke nota te schrijven voor zowel vrijwilligerswerk alsmede mantelzorg(ondersteuning).

Doelstelling van deze beleidsnota

Met dit beleidsplan wil de gemeente Aalten een verdere impuls geven aan de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers in de gemeente en deze ondersteuning zoveel mogelijk verankeren. De gemeente Aalten wil de vrijwilligers en mantelzorgers op een zodanige manier ondersteunen dat zij in staat zijn hun werkzaamheden te (blijven) doen op een manier die bij hen past en die van belang is voor de (lokale) gemeenschap.

Opbouw nota

Met deze beleidsnota presenteert de gemeente haar visie op vrijwilligerswerk en mantelzorg voor de komende jaren. Na deze inleiding volgen definities, landelijke ontwikkelingen, lokale trends en kansen in hoofdstuk 1. Hoofdstuk 2 bevat het huidige gemeentelijk beleid en de bestaande ondersteuningsstructuren.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Hoofdstuk 3 gaat over het lokaal onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte van vrijwilligers- en mantelzorgorganisaties, zoals uitgevoerd door Figulus Welzijn. Hoofdstuk 4 bevat een overzicht van de doelstellingen en een activiteitenoverzicht 2012 t/m 2016. Het eindrapport “Vrijwilligerswerk Leeft” Overbelasting op de loer (inventarisatie naar ondersteuningsbehoefte en wensen bij vrijwilligersorganisaties, potentiële vrijwilligers en mantelzorgers uitgevoerd door Figulus Welzijn) is opgenomen in de bijlage.

Hoofdstuk 1. Definities, landelijke ontwikkelingen, lokale trends en kansen

De samenleving verandert voortdurend en dit heeft invloed op het vrijwilligerswerk en de mantelzorg. In dit hoofdstuk worden de definities, de landelijk ontwikkelingen en de lokale trends en kansen van vrijwilligerswerk en mantelzorg toegelicht.

1. 1 Definities van vrijwilligerswerk en mantelzorg

> 1.1.1 Vrijwilligerswerk / vrijwillige inzet

Een klassieke definitie van vrijwilligerswerk is: het verrichten van onbetaald werk in organisatorisch verband ten behoeve van anderen of de samenleving. Degene die vrijwilligerswerk verricht is daar voor zijn of haar levensonderhoud niet van afhankelijk. Vrijwilligers dragen bij aan de omvang en kwaliteit van de leefbaarheid in de (kleine) kernen, zij dragen bij aan de omvang en kwaliteit van de zorg en welzijn, bevorderen de sociale cohesie en vergroten de maatschappelijke betrokkenheid.

De klassieke definitie van vrijwilligerswerk is echter niet meer toereikend. Vrijwilligerswerk doet zich in verschillende vormen voor. In de loop van de jaren zijn er vele andere verschijningsvormen van vrijwilligerswerk bijgekomen. Bijvoorbeeld activeringstrajecten voor langdurig werklozen, werknemersvrijwilligerswerk (bedrijven stellen personeel in de gelegenheid om vrijwilligerswerk te doen), het ongebonden burgerinitiatief en maatschappelijke stages. Daarnaast krijgen sommige vrijwilligers vergoedingen en wordt vrijwilligerswerk steeds meer gedaan omdat het zinvol voor de eigen ontwikkeling is. Als gevolg hiervan is gezocht naar een nieuwe term die recht doet aan deze veranderingen. De term 'vrijwillige inzet' biedt hiervoor een kader.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

> 1.1.2 *Vrijwilligers in de zorg*

Vrijwilligers in de zorg bieden praktische, sociale en emotionele ondersteuning gedurende een relatief lange periode aan mensen met een langdurige ziekte of handicap. Deze zorg wordt onbetaald en onverplicht verricht, al dan niet in aanvulling op professionele zorg. Vrijwilligerszorg vindt plaats vanuit georganiseerd verband. Het verschil met mantelzorg is dat er geen sprake is van zorg voor een naaste die tot hetzelfde sociale netwerk behoort. Hun inzet is van toenemende maatschappelijke en sociale waarde.

> 1.1.3 *Mantelzorg*

Mantelzorgers zorgen voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen professionele zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Een mantelzorger kiest hier niet voor, het overkomt die persoon, omdat hij of zij een emotionele band heeft met de zorgvrager. Mantelzorg overstijgt de gebruikelijke zorg van huisgenoten voor elkaar. Er wordt gesproken van mantelzorg wanneer de zorgperiode tenminste drie maanden duurt en/of een intensiteit heeft van tenminste 8 uur per week. De hulp is langdurig en wordt in de loop van de tijd vaak intensiever. Door het verlenen van zorg kan het persoonlijke leven van mantelzorgers in de knel komen.

1.2. Beleid Rijksoverheid

De Rijksoverheid zet al enige jaren in op de versterking van de zelfredzaamheid van de burger. Dit blijkt uit verschillende wetten, waarbij de Wet maatschappelijke ondersteuning voor het vrijwilligersbeleid de meest in het oog springende is. In deze wet is een apart prestatieveld gewijd aan de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers. Die ondersteuning is gewenst met het oog op de maatschappelijke participatie van inwoners i.c. vrijwilligers (= doel van Wmo) en is noodzakelijk bij een terugtrekkende overheid die meer verantwoordelijkheid bij inwoners legt, individueel en voor elkaar (civil society). Wanneer inwoners vrijwilligerswerk doen, is dat een nuttige deelname aan de samenleving. Vrijwilligerswerk levert een belangrijke bijdrage aan de sociale cohesie van de samenleving en biedt inwoners tal van ontwikkelingsmogelijkheden. In lijn met de gedachte van de Wmo en in het licht van de financiële situatie van gemeenten, is een beweging gewenst naar meer zelfredzaamheid en oplossend vermogen van inwoners met minder beroep op overheidssteun/ subsidie en door de overheid verstrekte individuele voorzieningen.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

In deze beweging vormt de vrijwillige inzet een belangrijke schakel. Immers, vrijwilligers zijn van groot belang voor het in stand houden van diverse voorzieningen en ze leveren hulp en zorg.

1.3. Ontwikkelingen en trends

Het belang voor een goed ondersteuningsaanbod voor vrijwilligers en mantelzorgers wordt ingegeven door een aantal ontwikkelingen en trends. Er zijn een aantal lokale trends en ontwikkeling van invloed op mantelzorg en vrijwilligerswerk. De volgende trends/ontwikkelingen zijn zichtbaar:

> 1.3.1 Vergrijzing en ontgroening

De gemiddelde leeftijd van de Nederlanders stijgt. Dit heeft invloed op de arbeidsproductiviteit, de omvang van de werknemerspopulatie en de zorgbehoeften. Minder mensen zullen in de toekomst een betaalde baan hebben. Mensen worden steeds ouder, krijgen daardoor meer gezondheidsproblemen en hebben een grotere behoefte aan hulp en ondersteuning. Er komen meer en zwaardere hulpvragen van oudere mensen die hulpbehoevend zijn. In deze behoefte zal niet volledig voorzien kunnen worden via de inzet van beroepsmatige zorg. De vraag naar zorgvrijwilligers en mantelzorg neemt toe. Dit kan leiden tot een toenemend tekort aan vrijwilligers in de zorg en overbelasting van de huidige vrijwilligers en mantelzorgers. Aan de andere kant neemt, als de babyboomers het arbeidsproces verlaten, het potentieel aan vrijwilligers juist toe. Veel 65-plussers zijn nog gezond en vitaal en willen zich graag nog maatschappelijk inzetten. Onder deze groep zijn steeds meer hoog opgeleide en mondige ouderen die samen een enorm potentieel aan kennis en ervaring bezit. Vitale ouderen gelden - naast jongeren- als reservoir van potentiële vrijwilligers.

De vergrijzing van de bevolking is bij uitstek een landelijke trend die waarschijnlijk in grote mate voor Aalten gaan gelden. Dit biedt kansen en bedreigingen. De verdergaande vergrijzing die voor Aalten voorspeld wordt, kan voordelen hebben, wanneer over 10 à 15 jaar fitte ouderen beschikbaar komen voor vrijwilligerswerk en mantelzorg. Maar zodra zij te maken krijgen met beperkingen, valt hun inzet weg en neemt de vraag naar zorg en ondersteuning toe.

Demografisch beeld Aalten

	2008	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Bevolking	27.568	27.696	28.322	28.700	28.737	28.327	27.719	27.194
Huishoudens	11.005	11.105	11.596	11.977	12.146	12.114	11.989	11.811
Leeftijd								
0-14jr	5.105	5.120	5.069	4.920	4.790	4.605	4.476	4.386
15-24jr	3.022	2.989	3.072	3.066	3.034	2.907	2.798	2.736
25-39jr	4.929	4.678	4.245	4.205	4.060	3.959	3.781	3.754
40-54jr	6.349	6.433	6.509	5.979	5.412	4.873	4.711	4.495
55-64jr	3.673	3.764	3.876	4.202	4.384	4.188	3.656	3.344
65-74jr	2.413	2.594	3.209	3.536	3.634	3.909	4.006	3.813
75+	2.077	2.118	2.342	2.792	3.423	3.886	4.291	4.666
Percentage								
Leeftijd								
0-14jr	18,5	18,5	17,9	17,2	16,7	16,3	16,2	16,1
15-24jr	11	10,8	10,8	10,7	10,6	10,3	10,1	10,1
25-39jr	17,9	16,9	15	14,6	14,1	14	13,6	13,8
40-54jr	23	23,2	23,2	20,9	18,8	17,2	17	16,5
55-64jr	13,3	13,6	13,7	14,6	15,3	14,8	13,2	12,3
65-74jr	8,8	9,4	11,3	12,3	12,5	13,8	14,4	14
75+	7,5	7,6	8,3	9,7	11,9	13,7	15,5	17,2

Bron: bevolkingsprognose provincie Gelderland 2010 + bewerking C. Snels

Sinds 2005 daalt het aantal inwoners van de Achterhoek. Toenemende vergrijzing en stijgende ontgroening (afname van het aantal jongeren), de afname van het aantal geboorten, de toename van het aantal 65+-ers en als laatste het vertrek van selectieve leeftijdsgroepen (zoals HBO-WO studenten). In de gemeente Aalten trekken jongeren vaak voor hun opleiding of werk weg uit de gemeente. Daarbij speelt dat huishoudens steeds kleiner (en meer divers) worden en dat de beroepsbevolking afneemt. Deze bevolkingsafname is onafwendbaar en zal grote invloed hebben op allerlei gebieden: huisvesting en woningbouw, scholen en behoefte aan (thuis)zorg.

> 1.3.2 Verminderde groei in het aantal huishoudens

Veel kernen hebben te maken met een verminderend aantal inwoners. Er worden minder kinderen geboren dan voorheen. Daarentegen ontstaan er steeds meer huishoudens door het groeiende aantal alleenstaanden en het langer zelfstandig (thuis) wonen van ouderen. Ook de situatie dat één partner thuis blijft wonen terwijl de andere partner opgenomen wordt in een verzorgingshuis komt vaker voor. Met minder mensen in een kern is het moeilijker om de verenigingen en sociale verbinding op volle sterkte te onderhouden. Nu al hoort men vaak dat het “steeds dezelfde mensen zijn die de handen uit de mouwen steken”. Doordat de winkels in een kern minder afzetmarkt hebben, krijgen zij het moeilijker en verdwijnen soms. Hierdoor wordt er een nog groter beroep gedaan op de inzet van mensen.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Een voorbeeld: een 80-jarige mevrouw in een klein dorpje deed altijd zelf haar boodschappen bij de plaatselijke supermarkt. Nu die verdwijnt, is ze aangewezen op het dorp verder op. Omdat ze geen auto meer rijdt, is ze afhankelijk van welwillende burens of de boodschappenservice van de supermarkt.

> 1.3.3 *Individualisering, keuzevrijheid en vrije tijd*

De Nederlandse samenleving individualiseert in rap tempo. Mensen willen keuzevrijheid en er valt ook zeer veel te kiezen. Mensen zijn vrijer dan ooit om hun eigen levensloop en ontwikkeling te bepalen. Dit geldt ook voor de vrijetijdsbesteding: er is veel mogelijk. Tegelijkertijd neemt voor grote groepen de vrije tijd af. Vrouwen nemen meer en meer deel aan het arbeidsproces en mensen in de leeftijdscategorie van 25-50 jaar zijn drukker dan ooit met de combinatie van carrière en gezin. Door de toegenomen behoefte aan autonomie en drukte in bepaalde levensfasen, willen mensen steeds minder vaste of langdurige verplichtingen voor vrijwilligerswerk aangaan en kiezen ze steeds vaker voor korte, eenmalige klussen die gemakkelijker te combineren zijn met alle andere verplichtingen en wensen. Vrijwilligerswerk moet concurreren met andere vormen van vrijetijdsbesteding. Tweeverdieners en mensen die werk en zorg combineren, hebben weinig tijd over voor vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk moet voor deze mensen ook steeds meer bijdragen aan persoonlijke ontwikkelingsdoelen en hen leer- en ontwikkelingservaring bieden. In het algemeen geldt dat individualisering nieuwe eisen stelt aan het vrijwilligerswerk en de mantelzorg. Er is grote behoefte aan meer maatwerk: betere aansluiting bij persoonlijke interesses, competenties en talenten. Doordat in Nederland het aantal alleenstaanden toeneemt zijn er in huishoudens minder huisgenoten beschikbaar die mantelzorgtaken op zich kunnen nemen.

> 1.3.4 *Veranderende maatschappij*

Vergeleken met inwoners van andere landen doen Nederlanders vaak vrijwilligerswerk: één op de drie inwoners zet zich op de een of andere manier vrijwillig in voor een ander. Hoewel dit percentage al jaren min of meer gelijk blijft, zijn er zorgen voor de toekomst. Enerzijds is er de vrees dat steeds minder mensen vrijwilligerswerk willen doen. Door de veranderende maatschappij – individualisering, keuzevrijheid, vergrijzing en ontgroening - wordt het moeilijker om nieuwe mensen te motiveren vrijwilligerswerk te gaan doen. Anderzijds is de verwachting dat de vraag naar vrijwilligers alleen maar zal toenemen.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Nederland vergrijsst en de overheid trekt zich juist terug uit tal van welzijnsvoorzieningen. De Wet maatschappelijke ondersteuning is daar een duidelijk voorbeeld van. Mede door de komende bezuinigingen kunnen mensen minder terugvallen op voorzieningen en worden ze meer afhankelijk van andere burgers: vrijwilligers en mantelzorgers. Vrijwilligers en mantelzorgers zijn uit onze samenleving niet meer weg te denken.

> 1.3.5 *Maatschappelijke stage (MaS)*

De Rijksoverheid wil dat alle leerlingen uit het voortgezet onderwijs tijdens hun opleiding een maatschappelijke stage volgen. Een maatschappelijke stage is een vorm van leren en ervaring opdoen door maatschappelijk zinvolle vrijwilligersactiviteiten te verrichten. Dit moet bijdragen aan het vergroten van de sociale samenhang en sociale betrokkenheid in de samenleving. Een nevensdoel is het vergroten van het aantal vrijwilligers dat zich inzet voor de samenleving. De maatschappelijke stage is vanaf schooljaar 2011/2012 een verplicht onderdeel van het lesprogramma. De maatschappelijke stage is kort en tijdelijk. Scholieren kunnen aanvullende kleinere taken op zich nemen met name in verpleeg- en verzorgingshuizen en bij allerlei verenigingen en stichtingen op divers gebied (natuureducatie, sport, cultuur, onderwijs, etc.)

> 1.3.6 *Maatschappelijk betrokken ondernemen*

De rol van het bedrijfsleven in vrijwilligerswerk neemt toe. Veel bedrijven willen hun maatschappelijke betrokkenheid tonen en een bijdrage leveren aan maatschappelijke vraagstukken. Dit vindt plaats onder de noemer Maatschappelijk Betrokken Ondernemen. Een vorm van maatschappelijk betrokken ondernemen is werknemersvrijwilligerswerk, waarbij een bedrijf zijn medewerkers stimuleert om als vrijwilliger tijd en expertise ter beschikking te stellen aan non-profitorganisaties. Dit kan binnen en buiten werktijd plaatsvinden, individueel of in teamverband, of bijvoorbeeld als alternatief voor het personeelsuitje. Het belang van werknemersvrijwilligerswerk lijkt toe te nemen. Het is een belangrijke vindplaats voor nieuwe vrijwilligers aan het worden.

> 1.3.7 *Opkomst van de 'nieuwe' vrijwilliger (flex-vrijwilliger)*

Sinds enkele jaren wordt melding gemaakt van 'een nieuw soort vrijwilliger'. De nieuwe vrijwilliger heeft andere motivatie en andere wensen. Van verenigingszijde vraagt dit het inspelen op variatie en flexibiliteit.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

De nieuwe vrijwilliger wil:

- Zich meer dan vroeger kunnen ontwikkelen in het vrijwilligerswerk. Vrijwilligers zetten liever hun vaardigheden en kwaliteiten in, of willen ze deze juist gaan opdoen door het doen van vrijwilligerswerk.
- De tijdsbesteding duidelijk afperken (afspraken over de hoeveelheid tijd).
- Niet alleen wat geven, maar verwacht ook wat terug te krijgen (ontwikkeling en waardering). Steeds meer oppert de vrijwilliger "wat heeft de vereniging / het vrijwilligerswerk mij te bieden?"
- Meer kortlopende activiteiten en projecten doen dan functies vervullen. Er is meer behoefte aan flexibiliteit, kortere klussen, en men is minder geneigd te kiezen voor een vaste rol als voorzitter of penningmeester.
- Zelf invulling geven aan vrijwilligerswerk.
- Een duidelijk afgebakende klus uitvoeren
- Duidelijke afspraken over wat er van elkaar verwacht kan worden;
- Een duidelijk, bereikbaar resultaat zien (met evaluatie en terugkoppeling);
- Alleen informatie over het project waar hij/zij op dat moment mee bezig is.

> 1.3.8 Zwaardere beroep op vrijwilligerswerk

De overheid legt steeds meer verantwoordelijkheid bij de samenleving, om beleidsdoelen te realiseren. Denk aan Wmo en Welzijn Nieuwe Stijl. Hierdoor wordt een groter beroep gedaan op organisaties, verenigingen en vrijwilligers.

> 1.3.9 Hogere eisen

Door die toenemende verantwoordelijkheid, wordt ook meer professionaliteit van de vrijwilligersorganisaties gevraagd. Dit betekent het aantrekken van professionals of minimaal om samen te gaan werken. In de praktijk blijft dat de verenigingen die het goed georganiseerd krijgen en efficiënter werken, ook meer vrijwilligers aantrekken. Bij professionalisering wordt meer een zelfstandig werkende vrijwilliger gevraagd.

> 1.3.10 Omgaan met veranderingen

Met name traditionele verenigingen blijven vasthouden aan hun bestaande aanbod. Zij raken intern gefocust en dat heeft gevolgen voor een afnemend aantal vrijwilligers. De verenigingen die juist meegaan in de tijd en meer openstaan voor de externe ontwikkelingen zien juist een aanwas van die nieuwe vrijwilliger. Deze organisaties boren ook nieuwe vormen van financiering aan.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

> 1.3.11 *Kansen voor het vrijwilligerswerk*

Er zijn een aantal kansen van invloed op mantelzorg en vrijwilligerswerk. De volgende kansen komen uit het onderzoek van Figulus Welzijn naar voren:

> 1.3.12 *Oog voor mogelijkheden*

Verenigingen die zelf open staan voor veranderingen, hebben meer kans het hoofd te bieden en nieuwe vrijwilligers aan zich te binden;

> 1.3.13 *Aandacht voor competenties*

Vrijwilliger vinden het steeds meer van belang dat zij iets willen leren van het vrijwilligerswerk. Er wordt nu weinig gewerkt aan competentie management. In het veld wordt ook gemerkt dat vrijwilligers niet altijd op de goede plek worden neergezet. Meer coaching en begeleiding is op zijn plek!

> 1.3.14 *Vrijwilligers met een 'rugzak'*

Mensen met een beperking zijn een belangrijk potentieel voor het vrijwilligerswerk. Dat vraagt wel de nodige begeleiding, waarbij een vrijwilligerssteunpunt een belangrijke rol kan krijgen.

> 1.3.15 *Maatschappelijk ondernemen*

Bedrijven hechten steeds meer waarde aan maatschappelijk ondernemen. Dat kan in de vorm van het leveren van menskracht, goederen en financiering. Een gemeentelijke aanjager van dit maatschappelijk ondernemen kan een stevige bijdrage leveren.

> 1.3.16 *Samen sta je sterk*

Samenwerking tussen verenigingen kan kansen bieden, door bijvoorbeeld voorzieningen of functies te delen. Een penningmeester kan bijvoorbeeld voor twee verenigingen de financiën regelen.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

> 1.3.17 *Inzet van social media*

Het gebruik van internet, ICT-toepassingen en Social Media zijn volledig geïntegreerd in het leven van veel mensen. Informatie wordt veelal in eerste instantie op het internet gezocht. Ook het werven en plaatsen van vrijwilligers loopt steeds meer via digitale vacaturebanken en websites. Er ontstaan hierdoor nieuwe taken waar vrijwilligers voor gezocht worden. Elke vrijwilligersorganisatie wil zijn eigen website en vrijwel alle organisaties maken gebruik van gedigitaliseerde databases. Voor het onder de aandacht brengen van bijvoorbeeld vrijwilligersdagen en evenementen wordt voor communicatie en pr-doeleinden veelvuldig gebruikt gemaakt van de verschillende ICT-mogelijkheden. Dit vraagt om vrijwilligers met nieuwe competenties: het maken en onderhouden van websites, up-to-date houden van databases, campagnes opzetten via mail, SMS, Hyves en Twitter, het maken van E-zines etc.

Social media is een goede vorm om met weinig ondersteuning te werken aan nieuwe netwerken en/of sociale contacten. Maar ook bij de samenwerking met anderen en het werven van nieuwe vrijwilligers kan social media een belangrijke rol vervullen. Zowel werven als ondersteunen van jonge vrijwilligers gaat gemakkelijker en doelgerichter via social media. Internetgebruik is voor de huidige generatie (overigens ook steeds meer voor ouderen) het middel om te communiceren. Dat betekent dat verenigingen aansluiting moet zoeken bij de werkwijze van verschillende soorten internetgebruikers.

> 1.3.18 *Gemeenten: overleg met organisaties*

Juist als de gemeente het verenigingsleven aanspreekt op de verantwoordelijkheid en samen met hen vorm geeft aan maatschappelijke betrokkenheid geeft dat meer draagvlak voor de uitvoering van de nieuwe Wmo. Gemeenten kunnen subsidie beschikbaar stellen voor specifieke Wmo-doelen. Vervolgens is het voor de verenigingen een uitdaging om mensen aan te spreken op hun kwaliteiten om ook actief deel te nemen aan het vrijwilligersleven.

1.4 Mantelzorg

Nog veel helpers van hulpbehoevenden zien zichzelf niet als mantelzorger. Hierdoor zijn stappen nodig om ondersteuning toe te laten. Echter zowel weerstand bij de helper als bij de hulpbehoevende kan er toe leiden dat alsnog geen gebruik wordt gemaakt van ondersteuning. Overbelasting komt voor bij 17% van de mantelzorgers. Veelal door onbekendheid met de voorzieningen of informatie en advies mogelijkheden.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Hoofdstuk 2. Huidig gemeentelijk en landelijk beleid en ondersteuningsstructuren

In de afgelopen jaren is er in de gemeente Aalten gewerkt aan het vormgeven van de ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers. In dit hoofdstuk staan ondersteuningsmogelijkheden waar de vrijwilligers en mantelzorgers gebruik van kunnen maken.

2.1 Huidig gemeentelijk beleid vrijwilligers

> 2.1.1 Collectieve vrijwilligersverzekering

Het bevorderen van burgerparticipatie, het ondersteunen van het vrijwilligerswerk en ondersteuning van mantelzorgers is een belangrijke taak van de gemeente. Ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers is ook vanuit het Rijk een belangrijke doelstelling. Ter uitvoering van de motie Slob, is op 29 januari 2009 door Kabinet en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten een convenant ondertekend met als doel: "de bevordering van het afsluiten van lokale collectieve vrijwilligersverzekeringen".

Met ingang van 1 januari 2009 heeft het kabinet jaarlijks € 4 miljoen structureel toegevoegd aan het gemeentefonds voor lokale vrijwilligersverzekeringen. Gemeenten kunnen met deze middelen op lokaal niveau vrijwilligersverzekeringen afsluiten waardoor het belang van vrijwilligerswerk en mantelzorg wordt benadrukt en het werk van de vrijwilliger aantrekkelijker wordt gemaakt. De gemeente Aalten heeft besloten per 1 januari 2010 een vrijwilligersverzekering bij verzekeringsmakelaar Raetsheren van Orden af te sluiten, waarmee de risico's van vrijwilligerswerk zo goed mogelijk worden afgedekt. De gemeente Aalten wil hiermee het maatschappelijk belang van het goede vrijwilligerswerk benadrukken en de participatie van vrijwilligers stimuleren.

De vrijwilligersverzekering is bedoeld voor iedere vrijwilliger die 'in enig organisatorisch verband onverplicht en onbetaald (een vergoeding binnen de fiscale maxima is toegestaan) werkzaamheden verricht ten behoeve van anderen en/of de samenleving waarbij een maatschappelijk belang wordt gediend.' Dat betekent dat iedere vrijwilliger, actief in de gemeente of actief voor een organisatie uit de gemeente verzekerd is, ongeacht zijn leeftijd en het aantal uren dat men bezig is met het vrijwilligerswerk. De verzekering geldt ook bij eenmalige activiteiten, jeugd- en jongerenwerk, ouderenwerk en buurtactiviteiten.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Mantelzorgers worden vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning niet beschouwd als vrijwilligers. Zij zijn echter wel verzekerd tegen ongevallen en voor verlies of diefstal van hun persoonlijke eigendommen.

Het verzekeringspakket bestaat uit:

- Ongevallen- en persoonlijke eigendommenverzekering voor Vrijwilligers
- Aansprakelijkheidsverzekering voor Vrijwilligers en Rechtspersonen
- Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering voor Vrijwilligers
- Verkeersaansprakelijkheidsverzekering voor Rechtspersonen
- Rechtsbijstandverzekering voor Vrijwilligers

Het verzekeringspakket biedt een zogenaamde secundaire dekking (behalve het onderdeel ongevallenverzekering). De verzekering is een soort laatste vangnet voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties op het moment dat er op dat moment geen andere verzekering is die de schade vergoed. Zo zijn vrijwilligers altijd verzekerd. Vrijwilligers(organisaties) kunnen kosteloos gebruik maken van deze vrijwilligersverzekering. In de bijlage een is een schadeoverzicht over het jaar 2010 van de vrijwilligersverzekering bijgevoegd. In 2011 zijn er geen schades gemeld.

> 2.1.2 *Subsidiebeleid*

Verder stimuleert de gemeente Aalten vrijwilligersorganisaties binnen het huidige subsidiebeleid. Zo worden er jaarlijkse subsidies en incidentele subsidies verstrekt aan verschillende culturele- en sportverenigingen, het ouderen- en jongerenwerk, het peuterspeelzaalwerk, het bibliotheekwerk, buurtverenigingen, dorpsraden en andersoortige verenigingen waar veel vrijwilligers bij betrokken zijn. Met de jaarlijkse subsidies spreken wij onze waardering uit voor het werk dat deze vrijwilligersorganisaties voor de Aaltense samenleving verrichten. Met het incidenteel verstrekken van (project)subsidies wil de gemeente met name nieuwe activiteiten, evenementen of projecten stimuleren, die een aanvulling vormen op het structureel gesubsidieerde activiteiten aanbod. Ook zijn de Vrijwillige Intensieve Thuiszorg (VIT) Oost Gelderland en de Stichting Vrijwillige Zorgverlening structureel opgenomen in de subsidiebeleidsregels. Zij krijgen jaarlijks subsidie voor de ondersteuning van mantelzorgers.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

> 2.1.3 *Cursussen voor bestuursfuncties*

Figulus Welzijn Aalten-Dinxperlo biedt cursussen voor bestuursfuncties aan.

Er zijn drie onderdelen: die afzonderlijk gevolgd kunnen worden:

- a. Gespreksleider/voorzitter
- b. Notulist/secretaris
- c. Penningmeester

Voor deze cursus wordt een kleine bijdrage van de deelnemers gevraagd.

> 2.1.4 *Maatschappelijk stage (MaS)*

Vanaf 2011 moeten leerlingen uit het voortgezet onderwijs verplicht een maatschappelijke stage volgen. Doel van de maatschappelijke stage (MaS) is dat jongeren tijdens hun schooltijd kennis maken met de samenleving en een onbetaalde bijdrage leveren aan die samenleving. Door scholieren maatschappelijk stage te laten vervullen kunnen zij zelf ervaren hoe de samenleving draait. Als neveneffect wordt het vrijwilligerswerk onder jongeren gepromoot. Zowel gemeenten als het Voortgezet Onderwijs hebben hiervoor middelen gekregen. Het geld dat wij als gemeente krijgen is bedoeld om een makelaarsfunctie te realiseren en om organisaties die nieuwe vrijwilligers ontvangen te ondersteunen.

De maatschappelijk stagemakelaar heeft een coördinerende, bemiddelende en ondersteunende rol. Zowel de contacten met de verschillende scholen en gemeenten als het beheer van de digitale vacaturebank voor MaS vallen onder deze taken. Verder kan de maatschappelijk stagemakelaar vrijwilligersorganisaties ondersteunen bij het bedenken/concretiseren van geschikte klussen voor jongeren en adviseren bij het begeleiden van leerlingen. De maatschappelijk stagemakelaar zorgt voor een structureel aanbod van voldoende stageplaatsen en is verantwoordelijk voor het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van MaS plekken. Samenvattend kunnen wij stellen dat de maatschappelijk stagemakelaar dus een bijdrage levert aan een goede afstemming en samenwerking tussen de scholen, de vrijwilligersorganisaties c.q. steunpunten en de gemeenten.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

> 2.1.4.1 Subsidie Maatschappelijke Stage

Kijkend naar het door VWS en OCW benoemde takenpakket zijn wij van mening dat Chr. College Schaersvoorde (Stichting Covoa) de meest geschikte partij is voor het uitvoeren van de makelaarsfunctie. De school kent de leerlingen immers het beste.

In 2010, 2011 en 2012 hebben 6 Achterhoekse gemeenten (Doetinchem, Winterswijk, Oude IJsselstreek, Bronckhorst, Montferland en Aalten) de makelaarsfunctie voor de maatschappelijke stage ingevuld en gepositioneerd bij Stichting Covoa.

> 2.1.4.2 Cijfers MaS schooljaar 2010-2011

In de gemeente Aalten zijn 1617 jongeren woonachtig die één van de scholen van voortgezet onderwijs bezoeken die vallen onder MaS Achterhoek. Van deze 1.617 leerlingen bezoeken 1.322 leerlingen de locaties Aalten en Dinxperlo van het Chr. College Schaersvoorde. Hieronder staan de MaS activiteiten in het schooljaar 2010-2011 (van september 2010 t/m maart 2011)

Leerlingen klas 1+2

School	4	23
Verenigingen (o.a. Scouting, voetbal etc.	25	529
Gehandicaptenzorg	2	58
Turkse stichting	1	8
Speel-o-theek + peuterspeelzaal	2	19
Kerk	2	19
Burenhulp	6	46
Begraafplaats	4	40
Goeddoel	1	105
Mantelzorg	1	30
Bejaarden	10	70
Jeugd	4	56
Totaal	62 leerlingen	1.003 uur vrijwilligerswerk

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Leerlingen klas 3

Goeddoel (o.a. Kika, Joanne's kinderen)	280 leerlingen
Basisscholen (zandbakken en andere klussen)	85 leerlingen
Verenigingen	120 leerlingen

Totaal 485 (x 8 uur) = 3.880 uur vrijwilligerswerk

In het schooljaar 2010/2011 totaal hebben 547 leerlingen een maatschappelijke stage gedaan en deze leerlingen hebben in totaal 4883 uur aan maatschappelijke stage besteedt. Wij verwachten dat in het schooljaar 2011/2012 meer leerlingen MaS stages zullen gaan doen, omdat dan de MaS een verplicht lesonderdeel is. Op 29 februari 2012 heeft Schaersvoorde in samenwerking met de gemeente een MaS-informatie bijeenkomst georganiseerd. Het doel van deze bijeenkomst was om de MaS bij de vrijwilligersorganisaties onder de aandacht te brengen. Tijdens deze informatieavond zijn de aanwezige vrijwilligersorganisaties geïnformeerd over de ins en outs van de MaS. Nu de MaS meer bekendheid onder de vrijwilligersorganisaties heeft gekregen hopen wij dat meer vrijwilligersorganisaties hun MaS-klussen op de daarvoor opgerichte website zullen zetten. De ervaring is dat een maatschappelijke stage bij een deel van de jongeren tot een vrijwillige inzet leidt, ook nadat de maatschappelijke stage er op zit. Dit vrijwilligerspotentieel is van groot belang in een krimpende en vergrijzende samenleving.

2.2 Huidige lokale ondersteuning mantelzorgers

> 2.2.1 Stichting Vrijwillige Zorgverlening Oost-Achterhoek

De St. Vrijwillige Zorgverlening heeft als doel de mantelzorger tijdelijk te ontlasten. Gespecialiseerde vrijwilligers kunnen in de thuissituatie een morgen, middag of avond de zorg overnemen zodat de mantelzorger even tijd voor zichzelf heeft. De zorg die de door de vrijwilligers wordt geboden is niet huishoudelijk of verpleegkundig van aard. Licht verzorgende handelingen kunnen wel tot de taak behoren. De vrijwilliger kan oppassen, gezelschap bieden, of samen met de cliënt iets ondernemen zoals wandelen of een spelletje doen. De doelgroep zijn ouders/ mantelzorgers van kinderen en volwassenen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, mantelzorgers van dementerenden en chronisch zieken en alleenwonenden die chronisch ziek zijn of zich eenzaam voelen. Deze stichting werkt nauw samen met Vrijwillige Intensieve Thuiszorg (VIT) Oost Gelderland. VIT biedt hen advies en begeleiding, en hulp bij zaken als werving van vrijwilligers, PR, ICT en financiën. De gemeente Aalten vertrekt jaarlijks subsidie aan deze stichting.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

> 2.2.2 *Vrijwillige Intensieve Thuiszorg (VIT) Oost Gelderland*

VIT Oost-Gelderland biedt met haar regionale en lokale Steunpunten MantelZorg hulp aan mantelzorgers. Het belangrijkste werkveld van de VIT is het ondersteunen van de mantelzorgers. Dat kan gaan om hulp bij praktische zaken of regeltaken, of om de inzet van een vrijwilliger om de zorg even over te nemen. Het zorgloket is een belangrijke plaats waar mensen op lokaal niveau informatie kunnen krijgen over het aanwezige hulpaanbod en wet en regelgeving. Speciaal voor mantelzorgers houdt VIT Oost Gelderland elke vrijdag in Aalten een spreekuur in het zorgloket. Hiervoor heeft het VIT vier mantelzorgconsulenten in dienst. Deze consulenten komen uiteindelijk bij de mensen thuis voor het organiseren van oplossingen passend bij de vraag. De hulp van de mantelzorgconsulent is gericht op het versterken van de eigen kracht, en is veelal tijdens een beperkte periode ondersteunend en/of regelend betrokken. Echter nooit met de bedoeling om de verantwoordelijkheid uit handen van de mantelzorgers te nemen. De consulent is wel te zien als een netwerkcoach. Ook het onder de aandacht brengen van mantelzorgondersteuning is een taak van VIT Oost Gelderland. Dit doet zij door middel van foldermateriaal, gastoptredens, voorlichtingsbijeenkomsten etc. Daarnaast heeft VIT een website waarmee zij haar ondersteuningsaanbod toegankelijk maakt.

> 2.2.3 *Gesubsidieerd productaanbod mantelzorgondersteuning*

Binnen de regio gaan gemeenten verschillend om met VIT Oost-Gelderland. De gemeente Aalten onderscheidt zich van andere gemeenten door juist te investeren in de aanpak van VIT Oost-Gelderland. Het gehele bereik op prestatieveld 4 is in handen gelegd van het VIT Oost-Gelderland. De gemeente Aalten subsidieert VIT Oost-Gelderland jaarlijks voor de ondersteuning van mantelzorgers. Het subsidiebedrag is gebaseerd op productafname. De hoogte van het subsidie kan hierdoor per jaar verschillen. Samen met de VIT wordt het productaanbod samengesteld. Bij het samenstellen van het productaanbod van de VIT Oost-Gelderland is rekening gehouden met:

- Signalen van behoeften en knelpunten van mantelzorgers en gemeenten
- Trends en actuele ontwikkelingen in mantelzorgondersteuning
- VIT Managementrapportages van het voorafgaand jaar

De omvang van het basispakket is gebaseerd op het aantal inwoners per gemeente.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Gesubsidieerd aanbod (in 2012) van de VIT, ter beeldvorming:

Regionaal

- Informatie, helpdesk/ informatie- en documentatiecentrum
- Lotgenotencontact met activiteit en lotgenotencontact ouders met thema
- Educatie, scholing mantelzorgers en vrijwilligers
- Respijtzorg, coördinatiepunt respijtzorg regionaal
- Inspraak en belangenbehartiging
- (H)erkenning en waardering voor mantelzorg: Dag van de mantelzorg regionaal
- Netwerkontwikkeling
- Voor jonge mantelzorgers zijn 6 activiteiten per jaar ingepland.

Lokaal

- Erkenning en herkenning
- Advies en begeleiding (intake lokaal, mantelzorgcoach, begeleidingstraject zwaarbelaste mantelzorger). Bij advies en begeleiding is er sprake van een onderverdeling: aan de hand van een intake wordt indien gewenst een vervolgtraject ingezet. Hiermee wordt ingespeeld op het stijgende aantal complexe vragen. Dit vervolgtraject kan bestaan uit de inzet van de netwerkcoach, een begeleidingstraject zwaarbelaste mantelzorger of inzet van de mantelzorgmakelaar.
- Lotgenotencontact algemeen. Is een lotgenotencontact zonder activiteit.
- Lotgenotencontact met thema. Hierbij ligt het accent op educatie.
- Scholing op maat. Is scholing die afgestemd is wordt op specifieke vragen van de gemeente.
- Respijttarrangementen. Een respijttarrangement biedt de mantelzorger een aantal dagen even vrij van zorg op een daarvoor geschikte locatie. Zo heeft de mantelzorger even tijd voor zichzelf, hoeft even niets te regelen en te zorgen. Er worden allerlei ontspanningsactiviteiten georganiseerd. Mantelzorgers worden tijdens de respijtdagen begeleid door de mantelzorgconsulent en een deskundige op het gebied van respijtzorg.
- Ondersteuning vrijwilligersorganisaties
- Beleidsondersteuning. Hierbij wordt ingespeeld op de ondersteuningsvraag van de gemeente ten behoeve van beeldvorming mantelzorgondersteuning.
- Verzorgen van gastlessen op Schaersvoorde.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

2.3 Landelijke promotie vrijwilligerswerk

> 2.3.1 NL DOET

Jaarlijks gaan ruim 100.000 mensen in de maand maart gedurende twee dagen hulp bieden aan diverse vrijwilligersorganisaties en goede doelen. Collega's, klasgenoten, burens, vrijwilligersorganisaties, clubgenoten, vrienden, teamleden, vrijwilligerscentrales; iedereen die iets in zijn omgeving wil aanpakken, kan meedoen. NL DOET zet vrijwillige inzet in de schijnwerpers en activeert groepen mensen om een dag of dagdeel de handen uit de mouwen te steken daar waar het nodig is. De klussen kunnen variëren van het organiseren van een gezellige middag voor alle ouderen van de gemeente, inclusief het halen en brengen, tot het gezamenlijk schoonmaken of opknappen van gebouwen en terreinen. NL DOET verbindt maatschappelijk organisaties met groepen die voor hen in actie willen komen. NL DOET mobiliseert nieuwe netwerken, nieuwe vrijwilligers en veel publiciteit voor het vrijwilligerswerk.

2.4 Landelijke waardering mantelzorgers

> 2.4.1 Mantelzorgcompliment

De overheid heeft veel waardering voor het werk van mantelzorgers. Daarom kunnen mantelzorgers een mantelzorgcompliment krijgen. Het mantelzorgcompliment is voor mantelzorgers die langdurig en intensief een familielid, partner, vriend of kennis verzorgen. Het gaat om zorg waarvoor anders professionele hulp nodig is. Als de zorgvrager hem of haar daarvoor voordraagt, kan de mantelzorger het compliment ter hoogte van 200 euro bij de Sociale Verzekeringsbank aanvragen. De mantelzorger hoeft geen belasting te betalen over het mantelzorgcompliment. Het compliment telt niet mee voor zijn of haar inkomen. Ook heeft het compliment geen gevolgen voor een eventuele uitkering, zorgtoeslag of huurtoeslag van de mantelzorger. Voor een zorgvrager heeft het geven van een mantelzorgcompliment geen invloed op de hoogte van een eventueel Persoonsgebonden Budget (PGB).

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Hoofdstuk 3. Lokaal onderzoek ondersteuningsbehoefte vrijwilligers- en mantelzorgorganisaties

Om meer zicht te krijgen op de gewenste beleidsmaatregelen hebben wij onderzoek laten doen naar de ondersteuningsbehoefte van vrijwilligers, mantelzorgers en hun organisaties in de gemeente Aalten. De gemeente Aalten heeft Figulus Welzijn de opdracht gegeven om een inventarisatie te doen naar de ondersteuningsbehoefte en wensen bij vrijwilligersorganisaties, potentiële vrijwilligers en mantelzorgorganisaties.

In de vorm van drie startbijeenkomsten onder leiding van Figulus Welzijn zijn we als gemeente in gesprek gegaan met de vertegenwoordigers van verschillende vrijwilligersorganisaties. Gevraagd is naar knelpunten, oplossingsrichtingen, behoefte aan ondersteuning en de rol die men voor de gemeente ziet. Een aantal vrijwilligersorganisaties en individuele vrijwilligers, afkomstig uit verschillende sectoren heeft aan de gesprekken deelgenomen. De opkomst was niet zo hoog als gedacht, waarop Figulus Welzijn aanvullend nog een aantal verenigingen heeft bezocht, om toch een representatief resultaat te behalen. Behalve de bijeenkomsten en verdiepende gesprekken is een vragenlijst ontwikkeld, deze is breed rondgestuurd naar organisaties, stichtingen en verenigingen die met vrijwilligers te maken hebben. Deze was ook te downloaden vanaf de website van Stichting Figulus Welzijn. In totaal is door ruim twintig organisaties de vragenlijst teruggezonden. Met deze input is een rapportage opgesteld. De uitkomsten, suggesties en adviezen zijn neergelegd in het *rapport "Vrijwilligerswerk Leeft" Overbelasting op de loer*. Wij vinden het belangrijk dat ons beleid aansluit bij de vraag van het Aaltense vrijwilligerswerk en de mantelzorgers. Met behulp van de informatie uit dit onderzoek kunnen wij tegemoet komen aan deze vraag. Het onderzoek vormt dan ook de belangrijke input onder deze beleidsnota. Voor verdere informatie verwijzen we u naar de volledige rapportage die als bijlage toegevoegd is. Hieronder beschrijven we vanuit vrijwilligers en mantelzorgers beknopt de uitkomsten van het onderzoek.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

3.1 Vrijwilligers

> 3.1.1 Stand van zaken

Het gaat goed met het vrijwilligerswerk in Aalten! In totaal kent de gemeente ruim 200 vrijwilligersorganisaties. Tevens kennen we grote aantallen vrijwilligers in de zorginstellingen. Volgens het CBS wordt in de gemeente Aalten door 26 – 30% van de inwoners vrijwilligerswerk verricht. Dat is hoger dan het landelijk (22%) en het Gelders (23%) gemiddelde. De gemeente Aalten heeft een zeer actieve gemeenschap, waar het veelal een gewoonte is om voor elkaar te zorgen en klaar te staan (naoberschap) en zelf een actieve rol te vervullen als vrijwilliger of mantelzorger. Zowel de opbouw van de buurtschappen, als ook de traditionele (kerkelijke) samenstelling van de gemeente zijn gunstig voor een hoge participatiegraad. Gemeente Aalten kent een rijk verenigingsleven met hechte buurt- en wijkorganisaties. Hieruit blijkt dat veel mensen binnen die vele en diverse organisaties vrijwillige inzet plegen. Daarnaast zijn er minder georganiseerde, en dus minder zichtbare vormen zoals straat- en burengroepen etc. Een beperkte bijdrage van het inzetten van korte termijn vrijwilligers gebeurt in de vorm van Maatschappelijke Stages.

3.2 De onderzoeksuitkomsten vrijwilligers

> 3.2.1. Conclusies vrijwilligerswerk

Gevraagd naar verdere concrete ondersteuningsbehoeften komen vooral de volgende conclusies naar voren:

Algemeen

- 1) De Wmo vraagt meer betrokkenheid van verenigingen en vrijwilligersorganisaties om het versterken van de eigen kracht en de sociale cohesie te bevorderen.
- 2) Het vrijwilligerswerk is de sociale ruggengraat van onze samenleving.
- 3) Vrijwilligers worden steeds zwaarder belast.
- 4) Tegelijkertijd weten we vooral nog weinig over de mogelijkheid of mensen extra vrijwilligerswerk willen doen, of hoeveel mensen alsnog vrijwilliger willen worden.

Rol gemeente

- 5) De toegang tot gemeente is niet eenduidig, en de benaming Zorgloket veronderstelt hulpvraag terwijl de gemeente die hulpvraag juist niet meer wil aanwakkeren.
- 6) Aalten kent geen bijzondere problemen in de ondersteuning van vrijwilligersorganisaties.
- 7) Aalten kent geen gecoördineerde plek waar vraag en aanbod van vrijwilligerswerk bijeenkomt.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

- 8) Inzicht in diverse ondersteunings- en ontwikkelingsbehoefte ontbreekt.
- 9) Meer vrijwilligers zouden kunnen worden bereikt door MET organisaties samen te werken.
- 10) Mensen met enige afstand tot de arbeidsmarkt moeten meer betrokken worden bij de behoefte van het verenigingsleven.

Verenigingen

- 11) Verenigingen hebben weliswaar moeite met het vinden van met name structurele functies, met name bestuursfuncties, maar dat is een cultureel aspect. Met name traditionele verenigingen blijven vasthouden aan hun bestaande aanbod. Zij raken intern gefocust en dat heeft gevolgen voor een afnemend aantal vrijwilligers. Op basis van diverse ontwikkelingen zijn behapbare (projectmatige) werkzaamheden te verkiezen boven structurele klussen;
- 12) Verenigingen vernieuwen te weinig (houden weinig rekening met ontwikkelingen en trends) en lopen daardoor tegen tekort van vrijwilligers aan.
- 13) Verenigingen/instellingen zijn tot op een bepaalde hoogte wat 'onzorgvuldig' door weinig selectief toelaten van vrijwilligers.
- 14) Verenigingen hebben veel kennis, maar weten te weinig van elkaar en benutten elkaar ook te weinig.
- 15) De Wmo vraagt meer inzet van vrijwilligersorganisaties, echter de vrijwilligers of vrijwilligersorganisaties moeten wel specifiek op hun deskundigheid worden benaderd zonder voorwaarden vooraf.
- 16) Verenigingen voelen zich niet of nauwelijks mede verantwoordelijk voor een eigen rol in de kanteling van de Wmo. De vraag is of verenigingen wel weten wat de kanteling eigenlijk is.
- 17) Verenigingen willen best een tegenprestatie leveren voor de ontvangen ondersteuning.
- 18) Veel verenigingen hebben wel van MaS gehoord, maar weten veelal niet hoe dat binnen de eigen organisatie vorm kan krijgen

Jongeren

- 19) Jongeren zijn ondervertegenwoordigd in vrijwilligersfuncties.
- 20) MaS vormt een aanvulling op het vrijwilligerswerk, en biedt mogelijkheden om jongeren te interesseren voor het verrichten van vrijwilligerswerk.
- 21) Hoeveelheid in te zetten uren tijdens Maatschappelijke Stage vraagt concreet beschreven klussen.
- 22) MaS wordt nogal eens vervuld op basis van reeds bekendheid van het werk.
- 23) Blijvende enthousiasme is niet direct zicht- en meetbaar.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Communicatie

24) Social Media wordt wel gebruikt, maar nog weinig gericht en kent veelal geen beleidsmatige onderbouwing.

> 3.2.2 Belangrijkste knelpunten vrijwilligerswerk

Gevraagd naar verdere concrete ondersteuningsbehoeften komen vooral de volgende knelpunten naar voren:

- Tijdgebrek; mensen hebben steeds minder tijd over om vrijwilligerswerk te verrichten. Het aanbod van vrijwilligers neemt daardoor af.
- Het vinden van bestuurs- / kaderleden.
- Het verloop onder de vrijwilligers is beperkt. Waardoor er continu een beroep wordt gedaan op dezelfde vrijwilligers. Een enkele organisatie spreekt zelfs over nauwelijks verloop daar het een vaste groep vrijwilligers is.
- Vrijwilligerswerk ondervindt onvoldoende erkenning/waardering.
- De moeite die het kost om jongeren te interesseren voor vrijwilligerswerk.
- Motivatie voor het belangeloos inzet verrichten neemt af.
- Mensen zeggen vrijwilligerswerk op voor betaald werk.
- Het kost steeds meer moeite om voldoende deskundigheid binnen te halen.
- Huisvestingsproblemen.
- Chronisch geldgebrek.
- Voor zorginstellingen is de aansturing en daarmee de organisatie van vrijwilligers een knelpunt.

> 3.2.3 Bedreigingen

De vrijwilligers die actief zijn, zijn veelal zeer gemotiveerd. De harde kern is vaak een kleine club mensen. De vergrijzing en toenemende individualisering worden door verenigingen gezien als oorzaak voor het feit dat vrijwilligers langzamerhand steeds minder makkelijk beschikbaar zijn voor bepaalde klussen. Tegelijkertijd wordt ervaren dat jongeren zich minder makkelijk binden aan culturele organisaties. De toenemende mobiliteit van mensen, en het feit dat mensen daardoor de nodige woon-werkreistijd voor de kiezen krijgen, werkt belastend op de vrije tijd, en daarmee op de mogelijkheid vrijwilligerswerk te doen. Organisaties merken dat een steeds zwaarder beroep wordt gedaan op vrijwilligers, en dat van vrijwilligers steeds meer verwacht wordt.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Veranderende wet- en regelgeving vraagt meer van organisaties, en daarmee van vrijwilligers. Enkele organisaties noemen dat eisen en afnemende financiële ondersteuning van de gemeente bijdragen aan het moeilijker kunnen verrichten van het vrijwilligerswerk. Aan de andere kant stellen vrijwilligers, misschien daardoor, juist ook hogere eisen aan de organisatie. Het onderwijs heeft ook gemerkt dat werkende ouders erg druk zijn, hierdoor wordt een steeds groter beroep gedaan op de grootouders van de leerlingen. Waar voorheen ouderen massaal lid zijn van en actief zijn bij ouderenorganisaties, is het concurrerende aanbod van vrijetijdsaanbod een reden waarom steeds minder ouderen vanzelfsprekend vrijwilligerswerk willen doen. Ook het feit dat vitale ouderen tijdens het voor- en naseizoen met vakantie gaan, heeft effect op het beschikbaar zijn voor organisaties. Bepaalde organisaties zijn gebonden aan bepaalde openingstijden, hetgeen ook een beperking is voor het werven van vrijwilligers.

> 3.2.4 Ondersteuningsbehoefte

De basishouding van veel organisaties is dat men graag de eigen boontjes dopt. Een redelijk aantal organisaties geeft daarom te kennen geen ondersteuningsbehoefte te hebben, echter als bij verwerking diverse antwoorden aan elkaar worden gekoppeld, blijkt dat verenigingen op een aantal terreinen ondersteuning zeer wenselijk achten:

- o werving vrijwilligers
- o facilitaire/financiële ondersteuning
- o beleidsinhoudelijk
- o deskundigheidsbevordering
- o structurele ondersteuning bij vereniging overstijgende projecten, bijvoorbeeld Hartveiligwonen;
- o begeleiding/coördinatie

Op basis van deze onderwerpen mag worden gesteld dat organisaties de eigen vereniging prima kunnen runnen, maar dat het proces rondom werven, begeleiden en doorstromen van vrijwilligers advies of ondersteuning vraagt. Organisaties geven te kennen dat vrijwilligers steeds meer diverse wensen hebben, dat vraagt om meer begeleiding. Daaraan toegevoegd mag worden dat een aantal verenigingen bewust aangeeft op dit moment nog geen behoefte aan ondersteuning te hebben, maar dat zeker in de nabije toekomst denkbaar achten.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

> 3.2.5 Gemeentelijk aanbod tot ondersteuning

Uit de inventarisatie blijkt dat het merendeel van de verenigingen niet op de hoogte is van de collectieve vrijwilligersverzekering. Ook wordt geconstateerd dat verenigingen voor het werk van de vrijwilligers graag meer waardering van de gemeente zien. Het kan volgens organisaties niet zo zijn dat wel steeds meer van verenigingen wordt verwacht, zonder dat daar iets tegenover staat. Daarbij kan volgens de organisaties gedacht worden aan een vrijwilligersavond en/of een aanmoedigingsprijs voor de vrijwilliger of vrijwilligersgroep of het initiatief van het jaar.

3.3 Mantelzorg

> 3.3.1 Stand van zaken

Tijdens het onderzoek is alleen gesproken met de formele partners van de gemeente, te weten VIT Oost-Gelderland en stichting Vrijwillige Zorgverlening Oost-Gelderland. Op basis van de gegevens van het VIT Oost-Gelderland en de Stichting Vrijwillige Zorgverlening is er voor gekozen in dit traject geen gesprekken te voeren met individuele mantelzorgers. De ondersteuning aan mantelzorgers wordt vooral georganiseerd door VIT Oost-Gelderland en stichting Vrijwillige Zorgverlening Oost-Gelderland en daar is de nodige kennis aanwezig, over de knelpunten bij de individuele mantelzorgers.

Op basis van de gegevens van de VIT Oost-Gelderland waren er bij de VIT Oost-Gelderland en stichting Vrijwillige Zorgverlening Oost-Gelderland op 1-1-2011 178 mantelzorgers geregistreerd en op 31-12-2011 waren dat 219 mantelzorgers, een stijgend aantal.

3.4 De onderzoeksuitkomsten mantelzorg

> 3.4.1 Conclusies Mantelzorg

Gevraagd naar verdere concrete ondersteuningsbehoeften komen vooral de volgende conclusies naar voren:

- 1) Vanuit de werkwijze van VIT en Vrijwillige Zorgverlening zijn geen bijzondere problemen in Aalten gesignaleerd.
- 2) Iedereen die nu om hulp vraagt, krijgt dat ook. Zeker in Aalten is geen sprake van een wachtlijst voor het inzetten van zorgvrijwilligers, hetgeen in Dinxperlo wel het geval is.
- 3) Mantelzorg is nog teveel een onbekend begrip.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

- 4) Een deel van de overbelaste mantelzorgers weet uiteindelijk wel de hulp te vinden, maar dat blijkt slechts een topje van de ijsberg.
- 5) Als overbelaste mantelzorgers zich melden is het veelal te laat om de belasting voldoende te compenseren.
- 6) Kerken en bezoekerorganisaties zijn weinig betrokken bij de werkzaamheden van VIT Oost-Gelderland en St. Vrijwillige Zorgverlening.
- 7) Rol van huisartspraktijken laat te wensen over.

> 3.4.2 *Knelpunten mantelzorg*

Knelpunt is wel dat mantelzorgers zich niet zo herkennen in het zijn van 'mantelzorger' en daardoor ook niet voldoende en tijdig hulp zoeken. Uit de praktijk blijkt dat de velen onbekend zijn met de term mantelzorger of er zelfs een weerstand tegen voelen. Individuele mantelzorgers zeggen: het is vanzelfsprekend dat je dit voor je partner doet. Het aantal overbelaste mantelzorgers dat bij VIT Oost-Gelderland bekend is, blijkt slechts een topje van de ijsberg. Het bereiken van die onbekende groep overbelaste mantelzorgers vraagt een langdurige aanpak van diverse partijen, zowel professioneel als non-professioneel.

Er is dan ook nog veel werk te verzetten om mensen bewust te maken van het feit dat iedereen mantelzorger kan zijn of worden. Huisartsen zouden ook een grotere rol kunnen spelen, hoewel daar al wel een verbeteringsslag is gemaakt door het hanteren van signaleringskaarten (door sommige huisartsenpraktijken). De Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) en Mezzo hebben een toolkit ontwikkeld om hiermee huisartsen te betrekken bij het vroegsignaleren van mantelzorgbelasting. Ook vroegtijdige voorlichting aan met name middelbare en basisschool leerlingen draagt bij aan een versterkte bewustwording, maar het is nog niet verankerd in het lesprogramma.

> 3.4.3 *Ondersteuningsbehoefte*

Veel partijen zijn bezig met het leggen van contacten met mensen waarbij een mantelzorg een rol speelt, echter deze organisaties en partijen hebben onderling nooit contact. Terwijl er wel de nodige reden is om contact te leggen. Om bijvoorbeeld werkafspraken te maken, of verwijsafspraken of een effectievere inzet van vrijwilligers.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

In hoofdstuk 3 hebben wij beknopt de uitkomsten van het behoefteonderzoek van Figulus Welzijn uitgewerkt. In hoofdstuk 4 worden de nieuwe doelstellingen van het beleid voor de jaren 2012-2016 beschreven en de wijze waarop wij deze doelstelling willen bereiken. Wij hebben ervoor gekozen om met een concreet activiteitenplan invulling te geven aan de wensen en behoeften van het Aaltense vrijwilligerswerk en mantelzorgers

Hoofdstuk 4. Doelstellingen en activiteitenplan 2012 t/m 2016

De gemeente heeft ten aanzien van vrijwilligerswerk en mantelzorg een stimulerende en faciliterende rol: voor burgers om het mogelijk te maken om vrijwilligerswerk te doen en voor organisaties die met vrijwilligers werken om voldoende vrijwilligers te krijgen en te behouden. Om vrijwilligers en mantelzorgers te kunnen behouden (en te werven) is het inspelen op de ondersteuningsbehoeften van de vrijwilligers, mantelzorgers en hun organisaties van groot belang. Dit is een belangrijk uitgangspunt van ons gemeentelijk beleid.

In dit hoofdstuk worden de nieuwe doelstellingen van het beleid beschreven en de wijze waarop wij deze doelstelling willen bereiken. De activiteiten dragen bij aan de verbetering van de ondersteuning aan vrijwilligers en mantelzorgers.

4.1. Vrijwilligerswerk

> 4.1.1. Doelstelling

Wij streven er naar om een optimale ondersteuning te bieden aan vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Alle vormen van vrijwilligerswerk leveren een waardevolle bijdrage aan sociale samenhang, leefbaarheid, ondersteuning van kwetsbare groepen en activering van bepaalde doelgroepen. De algemene doelstelling is:

Het ondersteunen, waarderen en stimuleren van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties, zodat zij hun waardevolle inzet in de samenleving kunnen blijven geven.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

4.2 Activiteiten vrijwilligers

Om de doelstelling te bereiken zet de gemeente in op de volgende activiteiten:

> 4.2.1 Ondersteunen van vrijwilligers door het opzetten van een vrijwilligerssteunpunt

Om vrijwilligers te behouden en te werven is het erg belangrijk dat vrijwilligers, potentiële vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties een punt hebben waar zij met al hun vragen terecht kunnen en die ondersteuning kan bieden bij knelpunten. Uit de gesprekken, de bijeenkomsten en de enquêtes blijkt dat verenigingen op een aantal terreinen ondersteuning zeer wenselijk achten. Namelijk op de volgende onderwerpen:

- o werving vrijwilligers
- o facilitaire/financiële ondersteuning
- o beleidsinhoudelijk ondersteuning
- o deskundigheidsbevordering
- o structurele ondersteuning bij vereniging overstijgende projecten, bijvoorbeeld Hartveiligwonen;
- o begeleiding/coördinatie

Een vrijwilligerssteunpunt sluit aan op de wensen en knelpunten die de organisaties tijdens het onderzoek naar voren hebben gebracht. Mensen met een beperking en mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zijn een belangrijk potentieel voor het vrijwilligerswerk. Dat vraagt wel de nodige begeleiding, waarbij een vrijwilligerssteunpunt een belangrijke rol kan krijgen. Een goede begeleiding voor de vrijwilliger is onontbeerlijk.

Het steunpunt gaat volgens zes functies werken, namelijk:

1. Bemiddeling en matches (fysiek en digitaal): het bij elkaar brengen van vraag en aanbod in het vrijwilligerswerk. Hierbij is het van belang dat het steunpunt nieuwe vormen van vrijwilligerswerk en vrijwilligerswerving ontwikkelt. Ook is van belang dat de ict mogelijkheden optimaal benut worden.

2. Promotie: het zorgen voor voldoende bekendheid en waardering voor vrijwilligerswerk bij doelgroepen in het werkgebied.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

3. Deskundigheidsbevordering: ervoor zorgen dat vrijwilligers de benodigde deskundigheidsbevordering kunnen krijgen, gericht op het functioneren in het vrijwilligerswerk.

4. Informatie en advies: het verstrekken van informatie en advies aan klanten van het steunpunt vrijwilligerswerk in het algemeen, in de plaatselijke situatie en op aanverwante terreinen (beleid, rechtspositie).

5. Belangenbehartiging: het behartigen van belangen van vrijwilligers en vrijwilligerswerk in het algemeen bij alle relevante groepen en organisaties met als doel een goede en volwaardige plaats voor vrijwilligers(werk) in wet- en regelgeving, rechtspositie en beleid.

6. Ontwikkeling: het ontwikkelen en uitvoeren van nieuwe activiteiten en projecten binnen het werkgebied ten bate van het vrijwilligerswerk op basis van maatschappelijke ontwikkelingen en behoeften.

Kijkend naar benoemd takenpakket van een vrijwilligerssteunpunt zijn wij van mening dat Stichting Figulus Welzijn Aalten-Dinxperlo de meest geschikte partij is om daar deze functie neer te leggen. Zij zijn immers de spin-in-het-web in onze lokale samenleving.

Activiteit 1	Het opzetten van een steunpunt vrijwilligers
Spelers	Gemeente en Stichting Figulus Welzijn Aalten-Dinxperlo en VIT Oost-Gelderland
Looptijd	2012 t/m 2016
Resultaat	Professionele ondersteuning voor vrijwilligers in de vorm van: bemiddeling, promotie, geven informatie & advies en deskundigheidsbevordering
Kosten	Kosten nog niet bekend. Voor de uitvoering van deze activiteit gaan wij met Figulus Welzijn productafspraken maken. Deze activiteit wordt uitgevoerd binnen het huidige beschikbare budget.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

> 4.2.2 Ondersteunen vrijwilligers door voortzetten collectieve vrijwilligersverzekering. En meer pr rondom de vrijwilligersverzekering.

Uit landelijk onderzoek is gebleken dat vrijwilligersorganisaties aansprakelijkheidskwesties als een groot knelpunt ervaren. Er bestaat veel onduidelijkheid over de bestuursaansprakelijkheid en die van de vrijwilligers zelf. De meeste vrijwilligers(organisaties) weten niet of en hoe de aansprakelijkheid van de verenigingen, het bestuur en de vrijwilligers is afgedekt. De risico's worden klein geacht en zodoende verkeerd ingeschat. Bijkomend probleem zijn de kosten verbonden aan de noodzakelijke verzekeringen.

Het feit dat voor een adequate verzekeringsfaciliteit wordt gezorgd, kan ertoe leiden dat meer vrijwilligers zich belangeloos inzetten, dan wel dat bestaande vrijwilligers niet afhaken. De verzekering is een soort laatste vangnet voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties op het moment dat er geen andere verzekering is die de schade vergoed. Door het blijvend beschikbaar stellen van een collectieve vrijwilligersverzekering worden de risico's van verlies, diefstal, aansprakelijkheid, ongevallen etc. van de vrijwilligers afgedekt. Door het aanbieden van een gratis verzekering is het aantrekkelijker voor vrijwilligers om zich in te zetten voor de samenleving.

Met het voortzetten van de huidige vrijwilligersverzekering wil de gemeente Aalten het belang van vrijwilligerswerk voor de samenleving benadrukken en het werk van de vrijwilliger aantrekkelijker maken. Uit deze inventarisatie blijkt dat het merendeel van de verenigingen niet op de hoogte is van de al reeds bestaande collectieve vrijwilligersverzekering. Alle informatie over de vrijwilligersverzekering is al te vinden op de gemeentelijke website. Om de vrijwilligersverzekering meer onder de aandacht te brengen van de vrijwilligersorganisaties gaan wij 2 keer per jaar een persbericht over deze verzekering uitdoen.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Activiteit 2	Voortzetten collectieve vrijwilligersverzekering van Raetsheren en Orden. Meer pr rondom de verzekering.
Spelers	Gemeente
Looptijd	De gemeente Aalten heeft per 1 januari 2010 een vrijwilligersverzekering bij verzekeringsmakelaar Raetsheren van Orden afgesloten. Deze verzekering kan per jaar opgezegd worden. Evaluatie verzekering vindt plaats per jaar. 2 keer per jaar een persbericht in de lokale huis-aan-huisbladen plaatsen.
Resultaat	Voorkomen van schadeclaims bij vrijwilligersorganisaties doordat vrijwilligers bijvoorbeeld een ongeval krijgen tijdens hun werkzaamheden.
Kosten	Op de begroting staat structureel € 6.468,00 voor het afsluiten van deze lokale collectieve vrijwilligersverzekering voor de vrijwilligers(organisaties) en mantelzorgers binnen de gemeente Aalten.

> 4.2.3 *Stimuleren vrijwilligerswerk onder jongeren door actief in te zetten op maatschappelijke stage*

Met de komst van het wettelijk verplicht lesonderdeel (maatschappelijke stage) wordt heel direct de jeugd betrokken bij het vrijwilligerswerk. Als iemand op jonge leeftijd vrijwilligerswerk op een goede en prettige wijze ervaart, neemt de kans toe dat hij/zij ooit vrijwilliger wordt. Ook moet de maatschappelijke stage ertoe leiden, dat jongeren zich in de toekomst vaker willen inzetten voor een ander of de samenleving. Op termijn ontstaat hierdoor een hechtere samenleving waarin het normaal is om iets te betekenen voor de eigen woon- en leefomgeving. De ervaring is dat een maatschappelijke stage bij een deel van de jongeren tot een vrijwillige inzet leidt, ook nadat de maatschappelijke stage er op zit. Voor de jaren 2010, 2011 en 2012 heeft de gemeente Aalten de makelaarsfunctie voor de maatschappelijke stage ingevuld en gepositioneerd bij Stichting Covoa (Chr. College Schaersvoorde).

Wij zijn zeer tevreden over deze constructie. Deze vorm van stimulering van vrijwilligerswerk onder jongeren is erg belangrijk voor de krimpende en vergrijzende gemeente Aalten. De makelaarsfunctie willen wij dan ook voor de volgende jaren onderbrengen bij stichting Covoa. De school kent de leerlingen immers het beste.

Uit de gesprekken met de Regiocoördinator Maatschappelijke Stage-Achterhoek ervaren we dat Figulus Welzijn ook stimulerende en verbindende rol kan spelen, met name om de ontbrekende schakel (aanbod van klussen binnen de verenigingen) in te vullen.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Activiteit 3	Stimuleren vrijwilligerswerk onder jongeren door actief in te zetten op maatschappelijke stage
Spelers	Gemeente, Stichting Covoa en Figulus Welzijn Aalten-Dinxperlo
Doorlooptijd	De subsidiëring wordt per jaar gezien. De huidige wijze van financiering werkt alleen als alle al reeds aangesloten gemeenten mee blijven doen.
Resultaat	Goede bemiddeling tussen stagiair en vrijwilligersorganisatie en ondersteuning van vrijwilligersorganisaties
Kosten	€14.508,-- per jaar

> 4.2.4 Vrijwilliger(s) van het jaar (waardering) gemeente Aalten

Op basis van de reacties wordt geconstateerd dat de verenigingen in de gemeente Aalten voor het werk van de vrijwilligers graag meer waardering van de gemeente zien. De gemeente Aalten gaat vrijwilligersprijzen uitreiken om extra waardering te tonen voor de vrijwilligers en hun inzet. Per jaar worden inwoners van de gemeente Aalten, vrijwilligersorganisaties en instellingen

opgeroepen in de lokale media om kandidaten aan te melden voor de vrijwilligersprijzen. Bij de aanmelding moet vermeld worden waarom juist deze persoon of personen de prijs zou verdienen. Niet alleen vrijwilligers, maar ook vrijwilligersorganisaties kunnen worden genomineerd voor deze prijs. Een deskundige jury beoordeelt alle nominaties. De jury zou kunnen bestaan uit de wethouder, een medewerker van Figulus Welzijn, één lid van de Wmo-raad, een medewerker van VIT Oost Gelderland en één lid uit de Sportraad, selecteren een vrijwilliger, een jonge vrijwilliger en een vrijwilligersgroep die de prijs in ontvangst mag nemen.

Vrijwilligers kunnen worden genomineerd voor de volgende categorieën:

- Vrijwilligersorganisatie van het jaar
- Vrijwilliger van het jaar
- Jeugdvrijwilliger van het jaar (tot 23 jaar)

De gemeentelijke vrijwilligersprijs bestaat uit een oorkonde en een bedrag van € 250,00 voor de jeugdvrijwilliger van het jaar, € 250,00 voor de vrijwilliger van het jaar en € 500,00 voor de vrijwilligersorganisatie van het jaar.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Activiteit 4	Vrijwilliger(s) van het jaar gemeente Aalten
Spelers	Gemeente, Figulus Welzijn Aalten-Dinxperlo, Wmoraad, Sportraad en VIT Oost Gelderland
Looptijd	2012 t/m 2016
Resultaat	Waardering voor de vrijwilligers in de gemeente Aalten
Kosten	€ 1000,00

4.3. Mantelzorg

> 4.3.1 Doelstelling

Wij streven er naar om een optimale ondersteuning te bieden aan mantelzorgers. Mantelzorgers leveren een waardevolle bijdrage aan sociale samenhang, leefbaarheid en ondersteuning van kwetsbare groepen. De algemene doelstelling is:

Het ondersteunen en waarderen van mantelzorgers, zodat overbelasting van mantelzorgers wordt voorkomen en mantelzorgers kunnen blijven participeren in de samenleving.

Een belangrijk uitgangspunt is dat de gemeente zorgt voor voldoende ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers. De ondersteuning is hierbij aanvullend op wat mensen zelf kunnen en mantelzorg mag de professionele zorg niet vervangen.

4.4. Activiteiten mantelzorg

Om de doelstelling te bereiken zet de gemeente op volgende activiteiten in:

> 4.4.1 Voortzetten ondersteuning van mantelzorgers door steunpunt mantelzorg VIT en stichting Vrijwillige Zorgverlening Oost-Gelderland. En handhaven huidig aanbod.

De mantelzorgers zijn zeer tevreden over de ondersteuning en het aanbod van VIT Oost-Gelderland. In de bijlage vindt u de uitkomsten van het tevredenheidonderzoek van VIT Oost-Gelderland over het jaar 2010. Het huidige (ondersteunings)aanbod van de VIT en Stichting Vrijwillige Zorgverlening Oost-Gelderland gaan wij dan ook voortzetten. De aanbeveling uit het onderzoeksrapport worden bij de nieuwe productafspraken met VIT Oost-Gelderland besproken.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Daarbij wordt gekeken of het mogelijk is om voor de komende jaren hier het productenaanbod op af te stemmen.

Activiteit 5	Voortzetten ondersteuning van mantelzorgers door steunpunt mantelzorg VIT en Stichting Vrijwillige Zorgverlening Oost-Gelderland. En handhaven huidig aanbod.
Spelers	Gemeente, VIT en stichting Vrijwillige Zorgverlening Oost-Gelderland
Looptijd	2012 t/m 2016. Productaanbod wordt per jaar samengesteld.
Resultaat	Professionele ondersteuning voor mantelzorgers
Kosten	Het subsidiebedrag is gebaseerd op productafname. De hoogte van het subsidie kan hierdoor per jaar verschillen. Op de begroting staat structureel € <u>74.640,00</u> begroot voor de ondersteuning van mantelzorgers.

> 4.4.2 *Opzetten van een signaleringsnetwerk voor mantelzorgorganisaties*

Veel partijen zijn bezig met contacten leggen met mensen waarbij een mantelzorg een rol speelt. Echter deze organisaties/partijen hebben nooit onderling contact, terwijl er wel de nodige reden is om dat te doen. Om bijvoorbeeld werkafspraken te maken, of verwijsafspraken of een effectievere inzet van vrijwilligers. Figulus Welzijn zet hiervoor een signaleringsnetwerk op. Het signaleringsnetwerk vervult de rol van makelaar/netwerkcoach tussen de verenigingen en organisatie die zich bezighouden met mantelzorg(ondersteuning).

Activiteit 6	Opzetten van een signaleringsnetwerk voor mantelzorgorganisaties
Spelers	Gemeente en Figulus Welzijn Aalten-Dinxperlo
Looptijd	2012 t/m 2016 . Per jaar het signaleringsnetwerk evalueren.
Resultaat	Komen tot werkafspraken en effectievere inzet van vrijwilligers bij de organisaties waarbij mantelzorg een rol speelt.
Kosten	Nog niet bekend

> 4.4.3 *Extra publiciteit over het onderwerp mantelzorg, overbelasting en mantelzorgondersteuning.*

Uit het onderzoek van Figulus Welzijn is ook gebleken dat mantelzorgers zich niet zo herkennen in het zijn Gelderland gaan wij inzetten op extra publiciteit over het onderwerp mantelzorg, overbelasting en mantelzorgondersteuning.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Welzijn & Onderwijs

Datum
16 mei 2012

Een aantal keer per jaar gaat de gemeente samen met VIT Oost Gelderland een artikel/persbericht over het onderwerp mantelzorg in de lokale huis-aan-huisbladen publiceren. Doel van deze extra publiciteit is het onder de aandacht brengen van het onderwerp mantelzorg en de ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers. Hiermee willen wij er voor zorgen dat mantelzorgers sneller hulp zoeken zodat overbelasting voorkomen kan worden.

Activiteit 7	Extra publiciteit over het onderwerp mantelzorg
Spelers	Gemeente en VIT Oost Gelderland
Looptijd	2013-2016 5 keer per jaar een artikel/persbericht over het onderwerp mantelzorg in de lokale huis-aan-huisbladen publiceren.
Resultaat	Mantelzorgers zoeken sneller hulp zodat overbelasting voorkomen kan worden.
Kosten	Deze activiteit willen wij meenemen in de nieuwe productafspraken met Vit Oost-Gelderland en wordt dan uitgevoerd binnen het beschikbaar gestelde subsidiebedrag.

Titel
Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Auteur
Lotte Vorweg
Beleidsmedewerker Onderwijs & Welzijn

Datum
16 mei 2012

Bijlagen

1. Onderzoeksrapport 'Vrijwilligerswerk leeft' Overbelasting op de loer van Figulus Welzijn
2. Uitkeringsoverzichten collectieve vrijwilligersverzekering van Raetsheren van Orden
3. Tevredenheidsonderzoek ondersteuning mantelzorgers Vrijwillige Intensieve Thuiszorg

BELEIDSNOTA

Bijlage 1: Onderzoeksrapport “Vrijwilligerswerk leeft’ Overbelasting op de loer van Figulus Welzijn

Papierenversie is toegevoegd.

Bijlage 2: Uitkeringsoverzichten collectieve vrijwilligersverzekering van Raetsheren van Orden

2010

Schadeoverzicht Brand/Pakket

Verzekerde: Aalten (491652)									
Polisnr	Tekenjaar	Schadenr	Schadedatum	Melddatum	Omschrijving	Schade Locatie	Schade Soort	Bruto reserve	Bruto schadebedrag
116004886	2010	1002422	5-5-2010	19-5-2010	Tijdens een optreden is flauwgevalen boven haar trompet.		00900 - Aansprakelijkheid algemeen	0,00	-795,00
116004886	2010	1002571	22-5-2010	27-5-2010	De heer M heeft tijdens het opbouwen van een activiteit de achterraut van een trekker beschadigd. I.o.m. Frans in behandeling op rubriek 3.2.		06012 - Aansprakelijk. ex.OD art. 6:162 BW	0,00	0,00
116004886	2010	1004872	3-8-2010	2-9-2010	Vrijwilliger heeft schade veroorzaakt aan een letter van een gevel.		06012 - Aansprakelijk. ex.OD art. 6:162 BW	0,00	0,00
116004886	2010	1006003	2-10-2010	20-10-2010	Tijdens vrijwilligerswerkzaamheden is geparkeerd voertuig weggezakt tegen stapel dakpannen		01033 - Reed tegen een vast object	0,00	-767,86
116004886	2010	1006270	23-10-2010	29-10-2010	Vrijwilliger reed achteruit tegen geparkeerde voertuig tegenpartij.		01020 - Reed achteruit	0,00	-85,29
Total								0,00	-1.648,15

2011

In 2011 zijn er geen schades gemeld.

Bijlage 3. Tevredenheidsonderzoek ondersteuning mantelzorgers Vrijwillige Intensieve Thuiszorg

Rapportage gemeenten Oost-Gelderland 2010			
Aanvulling op rapportage productie-afspraken per gemeente			
1. Mantelzorgers			
Om een beeld te geven van groepen mantelzorgers waar ondersteuning specifiek op afgestemd kan worden, is hieronder het totaal aantal mantelzorgers, ingeschreven bij de VIT, uitgesplitst naar hoofdgroepen.			
	2010	2011	Resultaat
Mantelzorgers; algemeen	955	1319	364
Mantelzorgers; allochtonen	12	16	4
Mantelzorgers; voor kind	233	328	95
Jonge mantelzorgers	118	226	108
Totaal mantelzorgers	1318	1889	571
2. Netwerkontwikkeling lokaal, regionaal en landelijk			
VIT Oost-Gelderland onderhoudt contacten met organisaties die te maken hebben met mantelzorgers. Zij heeft zitting in diverse zorgketens, maar heeft ook regelmatig individueel contact met zorgprofessionals. Daarnaast worden diverse organisaties schriftelijk geïnformeerd over de dienstverlening en activiteiten van de VIT.			
Samenwerkingspartners:			
Zorginstellingen: o.a. Attent, Azora, Careaz, De Lichtenvoorde, GGNet, Karakter, Livio, Markenheem, Sensire, Siza, Sint Maarten Groep, St. Marga Klompé, Zozijn.			
MEE Oost-Gelderland.			
Stichtingen Welzijn, vrijwillige thuiszorgorganisaties, Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg, Handen in Huis, zorgloketten/Wmo-loketten.			
Netwerken palliatieve zorg, Achterhoek Initiatief Ketenzorg, ketens dementie en CVA.			
Mezzo, Movisie, Spectrum, Zorgbelang, Elan, zorgverzekeraars, WGV Zorg en Welzijn.			
Contacten met:			
Dagopvang, gehandicaptenzorg, GGD, huisartsen, Integraal Kankercentrum Noord Oost, jeugdzorg, logeerhuizen, maatschappelijk werk, speciaal onderwijs, patiëntenverenigingen, ouderenwerkers, Wmo-raden en ziekenhuizen, zorgboerderijen, zorghotels.			
Informatievoorziening:			
Apotheken, bibliotheken, fysiotherapeuten, jeugd- en jongerenorganisaties, kerkelijke instanties, ontmoetingscentra, ouderenbonden, vrouwenorganisaties, vrijwilligerscentrales.			
3. Uitkomsten tevredenheidsonderzoeken			
Mantelzorgondersteuning algemeen			
In dit onderzoek werden vragen gesteld over de daadwerkelijke ondersteuning, de klantbenadering, behandelingsstermijn vraag, deskundigheid consulenten.			
Zeer tevreden	63%		
Tevreden	35%		
Matig tevreden	2%		
De mantelzorgondersteuning van de VIT scoort gemiddeld een 8.6			

VIT Oost-Gelderland/Rapportage 2010/LD/01-02-2011

Lotgenotencontact/Mantelzorgsalon

In dit onderzoek werden vragen gesteld over organisatie, inhoud, docent en toepasbaarheid in de praktijk.

Zeer tevreden	50%
Tevreden	49%
Matig tevreden	1%

Het lotgenotencontact scoort gemiddeld een 8,3

In toelichtingen die mantelzorgers hierbij gaven komt naar voren dat zowel het informatieve karakter én de ontspanning gewaardeerd worden. Ook het contact met, en de steun van, lotgenoten is waardevol.

Scholing

In dit onderzoek werden vragen gesteld over de organisatie, inhoud en begeleiding.

Zeer tevreden	39%
Tevreden	57%
Matig tevreden	4%
Ontevreden	1%

Scholing scoort gemiddeld een 8.2

Ondersteuning zorgvrijwilligersorganisaties

Hierbij werden vragen gesteld over de algehele ondersteuning van de VIT en over contact- en themabijeenkomsten.

Zeer tevreden	13%
Tevreden	76%
Matig tevreden	10%
Ontevreden	1%

Ondersteuning zorgvrijwilligersorganisaties scoort gemiddeld een 7.5

Als toelichting geven organisaties aan dat de contact- en themabijeenkomsten belangrijk zijn voor onderlinge uitwisseling van informatie en dat de scholing zinvol is en als prettig wordt ervaren. Ook de ondersteuning van de VIT is zeer gewenst. VIT wordt gezien als een soort van aanspreekpunt.

Ondersteuning medewerkers zorgloketten/Wmoloketten

Medewerkers beantwoordden vragen over de informatievoorziening vanuit de VIT, contact en afhandeling van vragen door mantelzorgconsulent, én over de jaarlijkse bijeenkomst.

Zeer tevreden	28%
Tevreden	66%
Matig tevreden	6%

Ondersteuning medewerkers zorgloketten/Wmoloketten scoort gemiddeld een 8.2

Respijtarrangementen

Iedere deelnemer aan een respijtarrangement vulde na afloop een evaluatieformulier in. Hierin werden vragen gesteld over organisatie, accommodatie, programma en begeleiding.

Zeer tevreden	69%
Tevreden	26%
Matig tevreden	5%

Op de vraag aan deelnemers wat een dergelijk respijtarrangement hen oplevert werden de volgende zaken veel genoemd: begrip, herkenning, ontspanning, fijne gesprekken, rust en nieuwe energie.

4. Signalering knelpunten en behoeften

Mantelzorgconsulenten hebben in 2010 onderstaande knelpunten en behoeften bij mantelzorgers vastgesteld. Indeling naar basisfuncties:

Informatie

Mantelzorgers worden pas laat in het proces op de hoogte gesteld van het bestaan van mantelzorgondersteuning.

Mantelzorgers hebben veel moeite met het vinden van passende zorg.

Mantelzorgers hebben het gevoel tussen wal en schip te vallen.

Betere informatie over Pgb en zorg in natura gewenst.

Advies en begeleiding

Grote vraag naar huisbezoeken.

Vraag naar langdurig ondersteuningstraject.

Mantelzorgers hebben behoefte aan een persoon die hen begeleidt in het zorgtraject, regeltaken overneemt.

Slechte communicatie tussen hulpverleners van verschillende instanties.

Emotionele steun

Mantelzorgers hebben moeite met acceptatie van de eigen situatie.

Emotionele steun vind je niet in de eigen omgeving.

Verlies van sociaal netwerk.

Praktische steun

Mantelzorgers ervaren dat zij te weinig Huishoudelijke Verzorging geïndiceerd krijgen.

Mantelzorgers vinden dat gemeenten aanvragen voor voorzieningen traag afhandelen.

Veel te veel papierwerk.

Respijtzorg

Kunnen niet meer op vakantie met een zorgbehoevende partner, maar willen vaak ook niet zonder hen.

Financiële tegemoetkoming

Financiële mogelijkheden beperkt.

Niet alle mantelzorgers komen in aanmerking voor het mantelzorgcompliment.

Zij hebben veel vragen over het mantelzorgcompliment.

Weinig tegemoetkoming in extra kosten.